

KÄSKKIRI

19.04.2016 nr 1-3/66

Siseministeeriumi ja tema valitsemisala
asutuste kohtuasjade ja muude õiguslike
vaidluste menetlemise kord

Käskkiri kehtestatakse Vabariigi Valitsuse 31. mai 2012. a määruse nr 39 „Siseministeeriumi põhimäärus“ § 23 lõike 2 punkti 2 alusel.

1. Üldsätted

1.1. Siseministeerium ja tema valitsemisala asutused lähtuvad kohtus riigi esindamisel Vabariigi Valitsuse seaduse § 44¹ ja 44² sätetest ning Vabariigi Valitsuse 30. augusti 2012. a määruses nr 71 „Kohtus riigi esindamise ja kohtumenetlusega riigile kaasnevate kulude kandmise kord“ esitatud nõuetest.

1.2. Kohtuasjade ja muude õiguslike vaidluste menetlemise kord (edaspidi *kord*) sätestab Siseministeeriumi ja tema valitsemisala asutuste kohtus ja muudes vaidlusi lahendavates organites riigi esindamise korraldamise.

1.3. Kord reguleerib:

- 1.3.1. esindamise pädevust;
- 1.3.2. lepinguliste esindajate kasutamist;
- 1.3.3. õigusliku analüüsi koostamist;
- 1.3.4. otsuste langetamise pädevust;
- 1.3.5. riigi esindamise korraldamist;
- 1.3.6. kohtulahendist või otsusest teavitamist;
- 1.3.7. kohtulahendi või otsuse täitmist;
- 1.3.8. arvestuse pidamist kohtuasjade üle.

1.4. Siseministeeriumi valitsemisala asutus (edaspidi üksikuna nimetatud *asutus*) võib kehtestada asutusesisese kohtuasjade ja muude õiguslike vaidluste menetlemist reguleeriva korra, mis täpsustab kohtuasjade ja muude õiguslike vaidluste menetlemist asutuse eripära arvestades. Asutus esitab kehtestatud korra Siseministeeriumile teadmiseks.

2. Kohtus esindamise pädevus

2.1. Riigi seaduslik esindaja kohtus tsiviilasjades ja kriminaalasjades kannatanuna ja tsiviilkostjana on Siseministeeriumi valitsemisala piires minister.

2.2. Halduskohtumenetluses on riigi seaduslikuks esindajaks Siseministeeriumi valitsemisala piires minister. Riik osaleb halduskohtumenetluses halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras:

2.2.1. vastustajaks oleva haldusorgani kaudu;

2.2.2. kaasatud haldusorgani kaudu;

2.2.3. kaebajana;

2.2.4. kolmanda isikuna;

2.2.5. protesti, eraisiku vastu kaebuse või haldustoiminguks loa andmise taotluse esitanud haldusorgani kaudu.

2.3. Minister võib riigi esindamiseks kohtus ja muudes vaidlusi lahendavates organites anda üld- ja erivolitusi. Siseministeeriumit või asutust esindab kohtus või muus vaidlust lahendavas organis selleks volitatud ametnik või töötaja (edaspidi ühiselt nimetatud *teenistuja*) või lepinguline esindaja.

2.4. Riigi esindamiseks kohtus või muus vaidlusi lahendavas organis on volitatud teenistuja või lepinguline esindaja kohustatud tagama riigi nõuetekohase esindamise ja tegema kõik endast oleneva riigi huvide igakülgselt kaitseks.

3. Lepingulise esindaja kasutamine

3.1. Siseministeeriumi või asutuse esindamiseks kohtus või muus vaidlusi lahendavas organis võib sõlmida õigusabiteenuse lepingu (edaspidi *kliendileping*) juhul:

3.1.1. kui kohtulahendil võib olla põhimõtteline tähendus õiguskindluse tagamiseks, riigi haldus- ja ühtse kohtupraktika kujundamiseks või õiguse edasiarendamiseks;

3.1.2. kui menetluse toimumise koht on välisriigis ja menetlus allub teise riigi jurisdiktsioonile;

3.1.3. kui vaidlus on materiaalsoiguslikult keeruline;

3.1.4. kui vaidluse ese väljub teenistuja erialasest pädevusest.

3.2. Kliendilepingu sõlmimise aluseks on õiguslik analüüs, milles on muu hulgas põhjendatud lepingulise esindaja kasutamist.

3.3. Lepingulise esindaja kasutamise otsustab ja lepingulise esindaja valib Siseministeeriumis kantsler, asutuses asutuse juht või tema volitatud isik.

3.4. Lepingulise esindaja kasutamise otsuses peab olema määratud volitatud teenistuja, kes on asutuse kontaktisik selle kohtuasja või vaidluse menetlemisel. Kontaktisiku kohustus on toetada lepingulist esindajat, hankida vajalikku teavet, kooskõlastada lepingulise esindaja poolt kohtumenetluses või muus õiguslikus vaidluses esitatavad asutuse seisukohad ja jälgida, et riigi huvid oleksid parimal võimalikul viisil kaitstud.

3.5. Riigi lepinguliseks esindajaks kohtus saab olla vaid vandeadvokaat.

3.6. Kliendilepingu sõlmib Siseministeeriumis kantsler, asutuses asutuse juht või tema volitatud isik.

3.7. Kliendilepingus peab olema kokku lepitud:

3.7.1. millises kohtuasjas või vaidluses lepinguline esindaja riiki esindab;

3.7.2. riiki esindava vandeadvokaadi nimi, tema volitus ja ülesanded;

3.7.3. õigusliku analüüsi koostamise nõue;

3.7.4. advokaaditasu vorm ja suurus või määr ning vajalike õigusteenuse kulude hüvitamise kord ja ulatus. Advokaaditasu peab sisaldama käibemaksudokumentatsioonist advokaadibüroo pidaja käibemaksu;

3.7.5. juhul, kui lepitakse kokku ajatasu, peab olema sätestatud ka sõidu- ja ooteajatasu;

3.7.6. aruandekohustus;

3.7.7. aruande eest küsitava tasu ülemmäär.

3.8. Kui kliendileping on sõlmitud lisaks riigi esindamisele kohtus ka muudes küsimustes (kohtumenetlusevälised läbirääkimised, esindamine vahekohtutes, kohtueelses menetluses ja muudes ametiasutustes, kaasnev tehniline töö), peab riigi esindamise kohtus selgelt eristama muudest tegevustest ja välistama riigi esindamise kohtus nõuetele mittevastavate isikute poolt.

4. Õiguslik analüüs

4.1. Kui riigi vastu on kohtusse pöördunud või asutus ise kavatseb kohtusse pöörduda, peab selle kohta koostama õigusliku analüüsi. Õigusliku analüüsi peab koostama ka juhul, kui tegemist on õiguslikult keerulise vaidlusega muus vaidlusi lahendavas organ.

4.1.1. Politsei- ja Piirivalveamet võib asutusesiseses kohtuasjade ja muude õiguslike vaidluste menetlemise korras kehtestada rahalise piirmäära, millest alates peab koostama õigusliku analüüsi.

4.2. Õiguslikku analüüsi ei pea koostama maksekäsu kiirmenetluse korral, kohtuasja või vaidluse kohta, millega mõistlikult eeldades ei kaasne asutusele kulu, samuti juhul, kui kohtult taotletakse toiminguks luba või esialgse õiguskaitse määramist.

4.3. Õigusliku analüüsi koostab lepinguline esindaja või teenistuja, kellele on antud volitus riiki kohtus või muus vaidlusi lahendavas organ. is esindada, või teenistuja, kellele on tehtud ülesandeks kohtuasja või muud õiguslikku vaidlust analüüsida, et otsustada kohtuasjaga või muu õigusliku vaidlusega seotud küsimused ning lepingulise esindaja kasutamise vajadus.

4.4. Õigusliku analüüsi peab koostama enne, kui asutus esitab kohtule või muule vaidlust lahendavale organile seisukohta. Juhul kui seadusest tulenev või kohtu või muu vaidlust lahendava organi määratud tähtaeg ei võimalda õiguslikku analüüsi koostada enne, kui asutus esitab kohtule või muule vaidlust lahendavale organile seisukoha, võib õigusliku analüüsi koostada tagant järele esimesel võimalusel.

4.5. Õiguslik analüüs peab sisaldama alljärgnevat teavet:

4.5.1. analüüsi koostaja nimi ja ametikoht;

4.5.2. analüüsi koostamise kuupäev;

4.5.3. kohtuasja või vaidluse asutusse jõudmise kuupäev;

4.5.4. kohtuasja või vaidluse number;

4.5.5. kohtuasja või vaidluse sisukokkuvõte (sama, mis on märgitud kohtu või muu vaidlust lahendava organi poolt);

4.5.6. asjaolud;

4.5.7. asutuse seisukoht;

4.5.8. hinnang kohtuasja või vaidluse perspektiivikusele;

4.5.9. prognoos riigile kaasneda võivate kogukulude kohta;

4.5.10. ettepanek.

4.6. Kohtuasja või vaidluse perspektiivikuse hindamisel analüüsitakse eeskätt riske, asjassepuutuvaid tõendeid, kehtivat õigust ja kohtupraktikat. Kui õiguslikus analüüsis ei ole mõistlikult võimalik hinnata kohtuasja või vaidluse perspektiivikust välja kujunemata kohtupraktika või puuduva või ebaselge õigusnormi tõttu, lähtutakse perspektiivikuse hindamisel sellest, kas kohtuasjaga või vaidlusega kaasneda võiv tulu kaalub üles kohtuasjaga või vaidlusega kaasneda võiva kulu ja menetlusele kuluva ajaressursi.

4.7. Kohtuasja või vaidluse kogukulu hindamisel prognoositakse eeskätt riigilt võimaliku väljamõistetava summa suurust, lepingulistele esindajatele makstava tasu suurust ja muid kohtuasjaga või vaidlusega kaasneda võivaid kulusid. Võimaluse korral eristatakse menetlus- ja kohtukulud. Menetluskulu on menetlusosaliste kohtukulud ja kohtuvälised kulud. Kohtukulud on riigilõiv, kautsjon ja asja läbivaatamise kulud.

4.8. Õigusliku analüüsi koostaja esitab ettepaneku kohtuasja või vaidluse otstarbekaks lahendamiseks lähtuvalt riigi huvidest. Juhul kui õigusliku analüüsi koostaja esitab ettepaneku tunnistada asutuse vastu esitatud nõuet, sõlmida kompromiss või mitte pöörduda kohtusse või muu vaidlust lahendava organi poole, peab see olema põhjendatud. Samuti põhjendatakse ettepanekut kasutada riigi esindamisel lepingulist esindajat.

4.9. Siseminister kantsler, asutuses asutuse juht või tema volitatud teenistuja, kellele on antud pädevus otsustada riigi esindamisega kohtus või muus vaidlusi lahendavas organis seotud küsimusi, otsustab õigusliku analüüsi põhjal kohtusse või muusse vaidlust lahendavasse organisse pöördumise otstarbekuse, algatatud kohtuasjale või vaidlusele vastuvaidlemise, kaebuse või vaidluse õigeksvõtu või kompromissi sõlmimise.

4.10. Asutus saadab Siseministerile õigusliku analüüsi koos õigustatud isiku seisukohtadega teadmiseks juhul, kui tegemist on kohtuasjaga või muu õigusliku vaidlusega, milles prognoositav kogukulu eeldab asutuse jaoks negatiivse kohtulahendi puhul Siseministerilt lisaraha küsimist, negatiivne lahend tingib mõne seaduse või õigusakti muutmise või kui tegemist on tundliku temaga, millega võib kaasneda avalik tähelepanu.

4.11. Asutus saadab Siseministerile õigusliku analüüsi teadmiseks ka juhul, kui vaidlusalusel küsimusel on riigi jaoks oluline tähendus ja vajalik on kohtuasjast teavitada ka Vabariigi Valitsust.

4.12. Asjaolude olulisel muutumisel või ümberhindamisel peab õiguslikku analüüsi täiendama või koostama uue õigusliku analüüsi ja esitama selle uuesti otsustamiseks korra punktis 4.9 nimetatud isikule. Kohtulahendi vaidlustamist ei loeta asjaolude oluliseks muutumiseks.

5. Kohtulahendist teavitamine

5.1. Volitatud teenistuja teavitab kohtulahendist või otsusest oma otsest ülemust ja asutuse õigusvaldkonna eest vastutavat isikut, kui asutusesiselt ei ole sätestatud teisiti.

5.2. Volitatud teenistuja tagab, et kohtulahendist või otsusest saavad teada kõik asjasse puutuvad isikud. Juhul kui kohtulahend või otsus on oluline halduspraktika muutmise seisukohalt, teavitab volitatud teenistuja sellest selle struktuuriüksuse juhti, keda kohtuasja või õigusliku vaidluse sisu otseselt puudutab.

5.3. Kui kohtulahend või otsus annab juhised laiemaks halduspraktika muutmiseks, teavitab asutuses õigusvaldkonna eest vastutav isik kohtulahendist või otsusest ka Siseministeeriumi õigusosakonna juhatajat.

6. Kohtulahendi või otsuse täitmine

6.1. Kohtulahendi või otsuse täitmist korraldab kohtus riiki esindama volitatud teenistuja.

6.2. Kui kohtulahendiga või otsusega kohustatakse asutust tasuma vastaspoolele väljamõistetud menetluskulud, kohtukulud või hüvitist, esitab volitatud teenistuja vastavasisulise taotluse asutuse sisekorrast lähtudes asjakohastele isikutele.

6.3. Kui kohtulahendi või otsuse täitmiseks on vaja muuta või kehtetuks tunnistada vaidlustatud haldus- või õigusakt, edastab kohtuasjas riiki esindama volitatud teenistuja selle teabe valdkonna eest vastutavale struktuuriüksuse juhile ja jälgib, et kohtulahend saaks täidetud.

7. Kohtuasjade üle arvestuse pidamine

7.1. Siseministeeriumi õigusosakond ja asutus peavad jooksvat ülevaadet menetluses olevatest kohtuasjadest.

7.2. Siseministeeriumi ja asutuse kohtuasjad (v.a süüteomenetlused) ja kohtuasjadega seotud menetlusteave kantakse Siseministeeriumi hallatavasse SharePointi keskkonda (edaspidi *keskkond*).

7.3. Keskkonnas uuendatakse andmeid vähemalt üks kord kuus iga kuu 10. kuupäevaks.

7.4. Keskkonnas kajastatakse ka kõik jooksva kalendriaasta lõppenud kohtuasjad.

7.5. Keskkonda haldab Siseministeeriumi õigusosakond.

8. Rakendussätted

8.1. Korra täitmist kontrollib Siseministeeriumi õigusosakonna juhataja asetäitja õigusteeninduse alal.

8.2. Tunnistan kehtetuks siseministri 26. septembri 2014. a käskkirja nr 1-3/118 „Siseministeeriumi ja tema valitsemisala asutuste kohtuasjade ja muude õiguslike vaidluste menetlemise kord“.

(allkirjastatud digitaalselt)

Hanno Pevkur
siseminister